

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№3

2026
MART

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

KORXONALARDA ICHKI AUDIT TIZIMINING BOSHQARUV QARORLARI QABUL QILISHDAGI O'RNI	24
Mexmonaliyev Ulug'bek Erkinjon o'g'li	
FISKAL SIYOSAT SAMARADORLIGI VA SOLIQ TUSHUMLARI DINAMIKASI: O'ZBEKISTON MISOLIDA ILMIY TAHLIL	30
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI KELITIRIB CHIQARUVCHI ASOSIY OMILLAR HAMDA IQTISODIYOTGA TA'SIRI	37
Toxtabayev Oybek Odilovich	
QISHLOQ XO'JALIGI OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ZAMONAVIY BOSHQARUV	42
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
O'ZBEKISTON GLOBAL-IQTISODIY RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O'RNI	48
Kuvatova Oliya Sheraliyevna	
QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY MOHIYATI VA ULARNI KAPITAL BOZORI INSTRUMENTLARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	54
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
IQTISODIY ISLOHOTLAR DAVRIDA TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING OMILLARI	61
Yangiboyev F.B.	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI ERTA ANIQLASH VA BOSHQARISHNING INTEGRATSIYALASHGAN RISK-INDEKS MODELİ	68
Kalandarov Abdulla Baxtiyorovich, Rajabov Shoxrux Suvon o'g'li	
RUX VA QO'RG'OSHINNI SELEKTIV AJRATIB OLISHNI KOMBINATSIYALASH TEXNOLOGIYASI VA NAZARIYASI.....	74
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Haqberdiyev Dilshod Qodir o'g'li	
UY-JOY QURILISHI HAJMINI UZOQ MUDDATLI PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH	81
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich	
O'ZBEKISTONDA BOG'DORCHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA IQLIM VA TABIIY OFATLAR NATIJASIDA YETKAZILDAN TALOFATLARNI DAVLAT TOMONIDAN KOMPENSATSIYA QILISH MEKANIZMI.....	85
Sattorov Orifjon Boymurodovich	
AHOLI MOLİYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH MEKANIZMLARI.....	90
Abdug'aniyev Uchqun Habibulla o'g'li	
O'ZBEKISTON QURILISH SANOATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RIVOJLANISH DINAMIKASI VA TENDENSIYALARI	96
Musaeva Aynura Abayxolievna	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SOCIAL INFRASTRUCTURE TRANSFORMATION IN THE CONTEMPORARY ENVIRONMENT.....	104
Normurodov Khusan Eshmakhmatovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI BAHOLASH YO'LLARI	108
Begamov S.X.	
DEBITORLIK QARZLARINING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI	112
Normatova Gulmira Xayrullaevna	

SOLIQLARNI PROGNOZLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH AMALIYOTI TAHLILI.....	118
Ergashov Jamshid Ashurovich	
MEHNAT XARAJATLARI HISOB: NAZARIY ASOSLAR, USULLAR VA BOSHQARUVDA AHAMIYATI.....	126
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich	
KORPORATIV XIZMATLARNING BANK FOYDASIGA TA'SIRI: KOMISSION VA FOIZLI DAROMADLAR TAHLILI	131
Qurbonov Abror Abdullayevich	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNI BOSHQARISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA TASHKILY MEXANIZMLARI	136
Djamalov G'ofir Oribjanovich	
OCHIQLIK INDEKSI VA KORRUPTSIYAGA QARSHI KURASH SAMARADORLIGI: O'ZBEKISTON TAJRIBASINING INSTITUTSIONAL TAHLILI	144
Dilshod Pulatov, Uchqun Abdug'aniyev	
DUNYO SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIVAVIY HOLATI VA NATIJALARI TAHLILI	153
Alimov Baxodir Batirovich	
QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMAT KO'RSATISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	160
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna	
QURILISH TASHKILOTLARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING INNOVATSION USULLARI	164
Muxibova Guli Yarkinovna, Sharifxodjayeva Odina Ulug'bek qizi	
AXBOROT-RESURS MARKAZLARINING TA'LIM JARAYONIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna	
IJTIMOY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI: XALQARO TAJRIBA VA INSTITUSIONAL YONDASHUVLAR	173
Bafoyev Farrux Jo'raqulovich	
KORXONALARDA AI-DRIVEN "DECISION SUPPORT SYSTEMS" (DSS)NI JORIY ETISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	181
Mardanova Ra'no	
STRENGTHENING THE FINANCING OF FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN THROUGH BANK CREDIT	186
Baymuratova Zina Aqilbekovna, Ibadullaeva Asal Ulugbek qizi	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA DAVLAT BOSHQARUV TIZIMLARINI RAQAMLASHTIRISH	192
Aytmuratov Qutlimurat Jalgasovich	
ATTRACTING INVESTMENTS FROM FINANCIAL MARKETS AND FACTORS INFLUENCING THE INCREASE OF THEIR ATTRACTIVENESS	196
Kholov Sherali Akhrorboyevich	
MARKAZIY OSIYODA TRANSCHEGARAVIY SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ADOLATLI TAQSIMLASHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	200
Matkarimov Mansur	
XALQARO XIZMATLAR SAVDOSIDA TIBBIY TURIZMNING IQTISODIY AHAMIYATI.....	206
Farxodova Shohnova Umidbek qizi	
BANK XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASHNING KO'P OMILLI INDIKATORLARI TIZIMI	213
Ibroximov Iloxomjon Shavkatjon o'g'li	
SANOAT KORXONALARINI IQTISODIY FAOLIYATINI OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	219
Tillayeva Barno Ramiziddinova	
NOTIJORAT TASHKILOTLAR FAOLIYATIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI VA AUDITORLIK HISOBOTLARINING O'ZIGA XOSLIGI	224
Xolmizayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich	

ЦИФРОВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ РЕИНТЕГРАЦИИ ВОЗВРАЩАЮЩИХСЯ ТРУДОВЫХ МИГРАНТОВ: МЕЖДУНАРОДНАЯ ПРАКТИКА И ВОЗМОЖНОСТИ ДЛЯ КЫРГЫЗСТАНА.....	230
<i>Амантурова Дилбара Кыдыкбековна</i>	
РОЛЬ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ЛЕКСИКИ В ЯЗЫКОВОЙ ПОДГОТОВКЕ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ.....	237
<i>Асрарова М.У.</i>	
О СКОРИНГОВЫХ МЕТОДАХ ЭКСПРЕСС-АНАЛИЗА ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ.....	242
<i>Ирмухамедова Муслима Дилшодовна</i>	
UY-JOY QURILISHIDA ESKROU MEXANIZMLARINI JORIY ETISH ORQALI INVESTITSION XAVFSIZLIK VA MOLIVAVIY SHAFFOFLIKNI TA'MINLASH	247
<i>Karimov Inomjon Ortikbaevich</i>	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MASALALARI	254
<i>Kamoliddinov Ilhomjon Muxammadjonovich, Kobilov Murod Vakkosovich</i>	
TIJORAT BANKLARI RAQOBATBARDOSHLIGINING MOLIVAVIY BARQARORLIK KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	259
<i>Axmedov Toxirjon Xasanjon o'g'li</i>	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ENERGETIKA VA ISHLAB CHIQARISH SALOHİYATINING ROLI	264
<i>Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li</i>	
TIJORAT BANKLARIDA KOMPLAENS-NAZORAT TIZIMI ORQALI RISKLARNI SAMARALI BOSHQARISH	270
<i>Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich</i>	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ РИСКАМИ И СТРАХОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКИНГА В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ.....	275
<i>Бахтиёров Худайберган Хамдам угли</i>	
DOIMIY BO'LMAGAN KUCH TA'SIRIDA DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONLI TAHLIL QILISH.....	282
<i>Ahmadov Ilhom Aktam o'g'li, Isomova Sabohat Islom qizi</i>	
YOUTH ENTREPRENEURSHIP AS A FACTOR OF STRUCTURAL ECONOMIC TRANSFORMATION IN UZBEKISTAN.....	290
<i>Isakjanova Saboxat Muhamedovna</i>	
МОДЕЛИРОВАНИЕ САМОВОЗБУЖДЕНИЕ НЕЯВНОПОЛЮСНОГО СИНХРОННОГО ГЕНЕРАТОРА ПРОДОЛЬНО-ПОПЕРЕЧНОГО ВОЗБУЖДЕНИЯ	298
<i>Пирматов Нурали Бердиёрович, Бекишев Аллаберген Ергашевич, Бердиёров Улугбек Нурали угли, Бердиёров Улмасбек Нурали угли</i>	
YURTIMIZDAGI EKOLOGIK SOF YOG'OCH MATERIALLARIDAN TAYYORLANGAN ORAYOMA KONSTRUKSIYALARINING CHO'ZILISHGA QARSHILIGI	305
<i>Yunusaliyev Elmurod Muhammadyaqubovich, Toshpulatov Ilhomjon Baxtiyorovich</i>	
AYDAR-ARNASOY KO'LLAR TIZIMINING SHAKLLANISH BOSQICHLARI VA ZAMONAVIY EKOLOGIK MUAMMOLARI	311
<i>Aminov Hamza Husanovich, Madrimov Rajabboy Masharipovich, Xamdullayeva Aziza Baxtiyor qizi</i>	
EXPLAINABLE AI YORDAMIDA SOC UCHUN TUSHUNTIRILADIGAN KIBERXAVF ANIQLASH TIZIMINI ISHLAB CHIQISH	318
<i>N.N. Jo'rayev, A.Sh. Juraboyev</i>	
QUYOSH FOTOELEKTRIK MODULLARINI SUV YORDAMIDA TOZALASH VA SOVITISH USULLARI TAHLILI	324
<i>Ibragimov Umidjon Hikmatullayevich, Qodirov Jobir Ro'zimatovich, Izomov Shahzod Niyoz o'g'li, To'yumurodov Quvonchbek Sherzod o'g'li</i>	

RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING QURILISH SOHASIGA INTEGRATSIYASI: ILG'OR XALQARO TAJRIBA	332
Fayziyeva Gulnoza Abdurahmonovna	
ФАКТОРЫ НАЛОГОВОЙ КУЛЬТУРЫ И ИХ ВЛИЯНИЕ НА СОБИРАЕМОСТЬ НАЛОГОВ: СОЦИОЛОГИЧЕСКИЙ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ	339
Хакимова Ситора Ильёсжон кизи, Муталова Дилором Махамаджановна	
ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ЭКСПЕРТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНЦИЙ В ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ	345
Л.А. Кадырова, Б. Н. Эгамов	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SUG'URTA BOZORINING TUZILISHI TAHLILI	350
G'ozdiyeva Aziza Abdusalomovna	
MINTAQALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLİYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH MASALALARI	358
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
KONTEYNERLI TASHUVLARNING JORIY HOLATI, MAVJUD MUAMMOLAR VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	366
Samatov G'affor Alloqulovich, Xolmatov Bekzod Nurmatovich, Toxirov Maxmudjon Murodjon o'g'li, Absattarov Isomiddin Xotam o'g'li	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH OMILLARI BO'YICHA NOMUVOFIQLIKNI ANIQLASH VA BARTARAF ETISH MEXANIZMI	381
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
TASHQI SAVDO BALANSINI MUVOZANATLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR	386
Rahimov Eshmurod Normurodovich, Misliddinov Ikromjon Kamoliddin o'g'li	
SIFATLI TIBBIY XIZMAT KO'RSATISH VA AHOLIGA QAMROVNI TA'MINLASHDA BOSHQARUV QARORLARINING AHAMIYATI	391
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARIDA GIPERPARAMETRLARNI MATEMATIK OPTIMALLASHTIRISH USULLARI	396
Husan Arziqulov Normurod o'g'li	
ENHANCING THE SERVICE SECTOR AS A MEANS OF CREATING EMPLOYMENT IN TOURISM INFRASTRUCTURE	401
Zarikeev Rasul Polatovich	
EXPANDING BANK CREDIT OPPORTUNITIES FOR FAMILY-OWNED ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	406
Isakov Janabay Yakipbaevich	
BANKS' BROKERAGE AND ADVISORY SERVICES IN FACILITATING SECURITIES TRANSACTIONS AND IMPROVING MARKET LIQUIDITY	412
Isakov Isobek Janabay uli	
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЙ ТОРГОВЛИ	416
Ибрагимов Мансур Ахметович	
ОПТИМИЗАЦИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ПРОВАЙДЕРОВ В УСЛОВИЯХ ПОСТРОЕНИЯ НОВЫХ ЦЕПЕЙ ПОСТАВОК	421
Маннапова Феруза Фахриддин кизи	
О'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISLOM MOLİYASINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA INSTITUSIONAL ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	428
Isroilov Obid Olimjonovich	
OZIQ-OVQAT BOZORI KON'YUNKTURASINI BAHOLASHDA KO'P OMILLI REGRESSIYA MODELINING SAMARADORLIGI	433
Abduraxmonov Adxamjon Sultonboyevich	

AHOLI TURMUSH TARZINI YAXSHILASHNING ISTIQBOLLARI.....	438
Djuraeva Didora Sobirjonovna	
ZAMONAVIY MOLIVAVIY INFRATUZILMANING INSTITUSIONAL ASOSLARI: TO'LOV TIZIMLARI NAZARIYASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	441
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQAMLI MENEJMENT VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA STRATEGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH	449
Zayavitdinova Nafisa Muxammadovna	
CORPORATE GOVERNANCE, FDI, AND URBANIZATION IN THE GREEN ECONOMIC TRANSFORMATION OF UZBEKISTAN	454
Ablaeva Valentina	
FEMALE ENTREPRENEURSHIP AND MICRO-ENTERPRISE DEVELOPMENT	460
Dilafuz Kuchkorova	
LEGIRLANGAN PO'LATLARDAN TAYYORLANGAN PROKATLASH JO'VALARINI CHIDAMLILIGINI OSHIRISH UCHUN TERMIK PUXTALASH TEXNOLOGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	466
Saydumarov Botir Muradovich, Berdiyev Darob Murotovich, Tashmatov Ravshan Qobilovich	
SHAMOL TURBINASINING IKKI TOMONLAMA TA'MINLANADIGAN ASINXRON GENERATORI O'TKINCHI JARAYONLARINING TAHLILI	471
Bekishev Allabergen Yergashevich, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Yunusov Obidxon Abdivait o'g'li, Jo'rayev Doston Majid o'g'li	
TIJORAT BANKLAR FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	479
Babaxanova Dildora Rustamovna	
RAQOBAT USTUNLIGIGA ERISHISHDA ZAMONAVIY MARKETING TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH	485
Meliqulov Abdulhalil Norinovich	
JAMOAT AHAMIYATIGA EGA TASHKILOTLAR TOIFASIGA KIRITISH MEZONLARI, ULARNING MOLIVAVIY HISOBOTLARI VA AUDITIGA QO'YILADIGAN TALABLAR.....	490
Shodiyev Murodjon Bakirovich	
EFFICIENCY OF IMPROVING THE IT SERVICES EXPORT	494
Uzakov Ortik Shaymardanovich	
CHORVACHILIKDA ILK VETERINARIYA XIZMATI TARIXI: QADIMGI O'ZBEKISTON MISOLIDA.....	499
Sayfudinova Djamila Badridinovna	
AHOLINI IJTIMOYIY HIMOYALASH TIZIMINI BOSHQARISHGA BAG'ISHLANGAN DASTLABKI ILMIY QARASHLARNING SHAKLLANISHI VA ULARNING TAHLILI	503
Xamroyev Anvar Ashurovich	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI HAMDA MOLIVAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY AFZALLIKLARI.....	508
A.A.Abduvoxidov	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARINING MOLIVAVIY HOLATINI KOMPLEKS BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	518
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich	
PERFORMANCE APPRAISAL FAIRNESS AND EMPLOYEE OUTCOMES IN UZBEKISTAN'S EDUCATIONAL INSTITUTIONS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION	525
Farida Nishanova	
SANOAT KORXONALARIDA SIFAT BOSHQARUVI TIZIMLARINING ISHLAB CHIQARISH JARAYONIGA TA'SIRI	535
O'.M. Baytanov	

DIGITAL METHODS FOR MONITORING HAND HYGIENE AND AUTOMATIC NAIL SEGMENTATION USING COMPUTER VISION TECHNOLOGIES	540
Shavkat Shukhratovich Azimov, Temurbek Zokir Ugli Daminov, Durdona Nurjonovna Rasulova, Dilorom Umrzakovna Nalibaeva	
MATLAB-BASED OPTIMIZATION OF METHANE FEED INTAKE IN A GTL PLANT FOR SYNTHETIC FUEL PRODUCTION.....	545
U.T. Beshimov, U.R. Azamatov, A.G. Makhsumov, E.E. Mashaev	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОПТИМАЛЬНОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО ВЛОЖЕНИЯ В СОЦИАЛЬНО-ЗНАЧИМЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ	554
Зайналов Ж.Р. , Абдуллаева С.Ш., Нурмухамедов А.М.	
INFORMATIKA FANINI O'QITISHDA ONLAYN TEST VA AVTOMATIK BAHOLASH TIZIMLARI: INNOVATION METODLAR, ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA DOLZARB MUAMMOLAR TAHLILI	561
Nasriddinov Zaynoddin Xusniddin o'g'li, Sayidov Nozimjon Abdunosirovich	
SERVOMOTORLARNING XARAKTERISTIKALARI	565
Pirmatov Nurali Berdiyrovich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI BOSHQARISHNING TASHKILIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	572
O'rinov Komiljon Kozimovich	
MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHDA SIFAT NAZORATINI OSHIRISHNI RAQAMLASHTIRISH YO'LLARI.....	576
Meliyev X.T.	
INVESTIGATION OF THE EFFICIENCY OF FATS AND OILS REMOVAL FROM WASTEWATER GENERATED BY PUBLIC CATERING ENTERPRISES	585
Durdona Obutjonova, Xayrullo Ibroximov, Ahmadjon Ibadullaev, Umar Chorshanbiev, Babaev Askar	
INSON KAPITALINING IQTISODIY MAZMUNI, UNI MOLIALASHTIRISH MEXANIZMLARI VA O'ZBEKISTONDA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	591
Ismailova Gulruh Faxriddinovna	
HUDUDLARDA MOLIAVIY INKLYUZIVLIKNI RIVOJLANTIRISH VA AHOLINING MOLIAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	596
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
NORASMIY BANDLIK VA DAROMADLARNI SOLIQQA TORTISHDA SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH TAHLILI	600
Bozorova Ozoda Raximovna	
DAVLAT KORXONALARINI OMMAVIY JOYLASHTIRISH (IPO) ORQALI XUSUSIYLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI ("UZAUTO MOTORS" VA "O'ZBEKTELEKOM" AJ MISOLIDA).....	605
Razikov Ulug'bek Zaripovich	
QURILISHDA INNOVATION FAOLIYAT TUSHUNCHASI VA TURLARI	611
B.K.Abdusamatov, I.A.Yusupov	
ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТОДОВ ЗАКРЕПЛЕНИЯ ПОДВИЖНЫХ ПЕСКОВ И ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗАЩИТНЫХ ЛЕСНЫХ ПОЛОС ВДОЛЬ ЖЕЛЕЗНЫХ ДОРОГ	615
Лесов Кувандык Сагинович, Хуршида Абдимуминовна	
SURXONDARYO VILOYATI TUMANLARIDA INVESTITSIIYA MUHITINI YAXSHILASH OMILLARI.....	621
Qosimova Nodira Saidovna	
QISHLOQ XO'JALIGI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH VA RENTABELLIKNI OSHIRISH STRATEGIYALARI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	627
Sanjarbek Sotvoldiyev Dilshodbek o'g'li, Qodirov Zohidjon Eraliyevich	

YIRIK KORXONALARDA SOLIQ NAZORATI TEKSHIRUVLARIGA OID ILMIY TALQINLARNING TAHLILI.....	632
Qo'shaqov Asrorjon Nematjonovich	
QUYOSH ISSIQXONALARIDA QUYOSH ENERGETIK QURILMALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA TEXNIK YECHIMLARI	640
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
IT-KORXONALARIDA INVESTITSIYA VA EKSPORTNI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI TAHLILI.....	648
Uzaqov Ortik Shaymardanovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIY RIVOJLANISHIDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN LOYIHALAR TAHLILI	655
Rasulova Dilfuza Valiyevna	
СТРУКТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ФАКТОРЫ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОДОТРАСЛЕЙ ПИЩЕВОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ УЗБЕКИСТАНА.....	666
Уролова Севара Бехзод кизи	
MAHALLIY BUDJETLARNI SHAKLLANTIRISH VA TAQSIMLASH JARAYONIDA FUQAROLAR ISHTIROKI: SO'ROVNOMA NATIJALARI ASOSIDA TAHLIL	672
Shukurova Parizod, Soatova Nodira Boboxonovna	
TRANSPORT SOHASIDA DASTURIY BUDJETLASHTIRISH: XORIJIY TAJRIBA.....	677
Mirzayeva Dildora Inomovna, Alijonov Ahadjon Hasanboy o'g'li	
BOSHQARUV ETIKASINING ZAMONAVIY BIZNESDA TUTGAN O'RNI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	686
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI INNOVATSION-TEKNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'NALISHLARI	694
Sh.A.Sultonov	
MINTAQAVIY INVESTITSION SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK MODELLARINING ROLI	700
Qobilov Anvar Eshpo'latovich	
MASHINASOZLIKDA DETALLARNI SARALAB YIG'ISHNING AFZALLIGI VA AHAMIYATI	705
Baxramov Faxridin Xuzriddinovich, Abdixamidov Nurbek Ural o'g'li, Abdullayev Djura Xudoyorovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ МЕХАНИЗМОВ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ ВНЕДРЕНИЯ СИСТЕМЫ ЭСКРОУ-СЧЕТОВ	712
Жаксымуратов Казбек Раджович	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	717
Nurullayev Baxrom Botirovich	
XIZMATLAR SOHASI RIVOJIDA DAROMADLARNING INKLYUZIV O'SISHI, KAMBAG'ALLIK DARAJASI TUSHISHINING MUHIM OMILIDIR.....	724
Saparov Murod Irgashovich	
BOZOR MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI SHAROITIDA SOLIQ TIZIMINING DOLZARB MASALALARI.....	728
Umurzak Rajabov	
TIJORAT BANKLARIDA RESURS BAZASI SHAKLLANISHINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	734
Bolibekov Shahboz Baxodir o'g'li	
OLIY TA'LIM VA ISHLAB CHIQARISH KORXONALARI O'RTASIDAGI INNOVATSION HAMKORLIK	741
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	

QURILISH TARMOG'IDA KICHIK VA YIRIK KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INVESTITSION-INNOVATSION MEXANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH.....	744
Axmedova Nilufar Shuxratovna	
КЛЮЧЕВЫЕ ЛИЧНОСТНЫЕ КАЧЕСТВА ПЕДАГОГА КАК ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ.....	750
Киличева Феруза Бешимовна	
NEYROPSIXOLINGVISTIKADA INVERSIV GAP KONSTRUKSIYALARINING FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	755
Tuyboyeva Shakhnoza	
ROLE OF MODERN MODELS IN REGIONAL PRODUCTION MANAGEMENT	758
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich	
HUDUDIY BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MONITORING TIZIMINING AHAMIYATI.....	761
Karimova Shirin Zoxid qizi	
MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI VA ILG'OR XORIJ TAJRIBASI	766
Xolmatova Asila Menglimurod qizi	
QASHQADARYO VILOYATIDA NODAVLAT NOTIJORAT TASHKILOTLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI	773
Sattorov Firdavs Ziyodullayevich	
TUSHUM VA DAROMAD HISOBI KATEGORIYALARINI XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARI ASOSIDA TAHLILI.....	777
Bayjanov Sarsengaliy Xalmuratovich	
GLOBALASHUV SHAROITIDA TADBIRKORLIKDA XALQARO SAVDO MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH	783
Xudayberdiyev Otabek Absalomovich	
QASHQADARYO VILOYATINING TABIIY TURISTIK RESURSLARI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIDAGI ROLI	790
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
O'ZBEKTELEKOM AK TEXNIK SAMARADORLIGINI BAHOLASH: DEA CCR MODEL VA MALMQUIST TFP INDEKSI ASOSIDA TAHLIL.....	794
Salimova Husniya Rustamovna	
BIZNES-JARAYONLARNI MODELLASHTIRISHNING MOHIYATI VA ULARNI MOLIVAVIY-IQTISODIY KO'RSATKICHLAR ORASIDAGI BOG'LIQLIK.....	800
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
XORIJIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	805
Abdurasulov Shavqiddin Erkin o'g'li	

XORIJIY TURISTLAR UCHUN KREATIV VA JOZIBADOR TURIZM MAHSULOTLARINI SHAKLLANTIRISH YO‘LLARI

Abdurasulov Shavqiddin Erkin o‘g‘li

“Ipak yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti tadqiqotchisi

ORCID: 0009-0002-1376-6542

E-mail: shovqiddinabdurasulov0@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada xorijiy turistlar uchun kreativ va jozibador turizm mahsulotlarini shakllantirishning zamonaviy yondashuvlari hamda samarali yo‘llari tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida turizm mahsulotining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion g‘oyalar, madaniy meros elementlari, mahalliy tajriba va interaktiv xizmatlarning o‘rni ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Shuningdek, xorijiy turistlarning ehtiyojlari va xulq-atvorini hisobga olgan holda individual va tematik turizm mahsulotlarini yaratish mexanizmlari yoritiladi. Maqolada raqamli texnologiyalar, kreativ marketing va xizmatlar dizaynidan foydalanish xorijiy bozor uchun turizm mahsulotining jozibadorligini oshirishda muhim omil ekani asoslanadi. Tadqiqot natijalari turizm sohasida faoliyat yurituvchi subyektlar hamda ilmiy izlanish olib borayotgan mutaxassislar uchun amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: kreativ turizm, jozibador turizm mahsuloti, turistik ehtiyoj, autentiklik, ekologik barqarorlik, innovatsion yondashuv, turistik xizmatlar, raqobatbardoshlik.

Abstract. This article analyzes modern approaches and effective methods for developing creative and attractive tourism products for international tourists. The study substantiates the role of innovative ideas, cultural heritage elements, local experiences, and interactive services in enhancing the competitiveness of tourism products. It also explores mechanisms for designing individual and thematic tourism products based on the needs and behavioral patterns of foreign tourists. The paper highlights the importance of digital technologies, creative marketing, and service design in increasing the attractiveness of tourism products in the international market. The research findings have practical significance for tourism industry stakeholders and academic researchers.

Keywords: creative tourism, attractive tourism product, tourist needs, authenticity, environmental sustainability, innovative approach, tourism services, competitiveness.

Аннотация. В данной статье анализируются современные подходы и эффективные методы формирования креативных и привлекательных туристических продуктов для иностранных туристов. В ходе исследования обоснована роль инновационных идей, элементов культурного наследия, локального опыта и интерактивных услуг в повышении конкурентоспособности туристического продукта. Также освещаются механизмы создания индивидуальных и тематических туристических продуктов с учётом потребностей и поведенческих особенностей иностранных туристов. В статье научно обосновывается значимость использования цифровых технологий, креативного маркетинга и дизайна услуг для повышения привлекательности туристического продукта на международном рынке. Результаты исследования имеют практическое значение для субъектов туристической отрасли и исследователей.

Ключевые слова: креативный туризм, привлекательный туристический продукт, туристические потребности, аутентичность, экологическая устойчивость, инновационный подход, туристические услуги, конкурентоспособность.

KIRISH

Zamonaviy global turizm bozorida raqobat tobora kuchayib borayotgan bir sharoitda xorijiy turistlarni jalb etishda an‘anaviy turizm mahsulotlari bilan cheklanib qolish yetarli samara bermaydi. Jahon tajribasi shuni ko‘rsatadiki, standart ekskursiya marshrutlari, tarixiy yodgorliklarga tashriflar yoki plyaj dam olishlari

kabi an'anaviy turizm shakllari turistlar ehtiyojlarining barchasini qondira olmaydi. XXI asrda turistlar nafaqat tomoshabin, balki faol ishtirokchi sifatida yangicha tajribalarga ega bo'lishga, mahalliy aholi bilan muloqot qilishga va ularning madaniy merosi hamda hayot tarziga yaqindan qiziqishga intilishmoqda. Shu bois turizm industriyasida kreativ va jozibador mahsulotlar yaratish ustuvor yo'nalishga aylanmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirgi paytda turizm ta'rifiga turli xil yondashuvlar mavjud bo'lib, jumladan, V.I. Azar bu tushunchani "turizmga alohida bir davlat milliy xo'jaligi chegaralarida yoki jahon xo'jaligi miqyosidagi muayyan unsurlar o'rtasidagi turli aloqalari mavjud bo'lgan yirik iqtisodiy tizim sifatida qarash lozim", deb ta'riflaydi. Azar turizmni alohida sektor sifatida emas, balki yirik iqtisodiy tizim sifatida baholaydi. V.I. Azar turizmga faqat iste'molchi nuqtayi nazaridan emas, balki yirik iqtisodiy tizim sifatida yondashadi. Ushbu tizim milliy va xalqaro darajadagi iqtisodiy, xizmat ko'rsatuvchi va ijtimoiy unsurlar o'rtasidagi bog'liqlik asosida shakllanadi. Turizm kompleks iqtisodiy mexanizm sifatida mamlakat iqtisodiyotining qator tarmoqlariga ta'sir qiluvchi strategik soha sifatida e'tirof etiladi.

N.I. Kabushkin ham turizmni "insonning sayohat davomida yuzaga keladigan munosabatlar majmui va o'zaro aloqa hamda hodisalar butunligi" sifatida ta'riflab, yuqorida keltirilgan fikrga yaqin ta'rif beradi. Kabushkin turizmni faqat harakat, sayohat yoki xizmatlar to'plami deb emas, balki insonlar o'rtasida shakllanadigan ijtimoiy, madaniy va iqtisodiy munosabatlar majmui sifatida ta'riflaydi. N.I. Kabushkin turizmni insonning sayohat davomida kirishadigan munosabatlar va hodisalar tizimi sifatida baholaydi. U turizm — bu faqat geografik harakat emas, balki ijtimoiy, madaniy va shaxsiy munosabatlar jarayoni ekanligini ta'kidlaydi. Uning yondashuvi turizmni shaxsning tajriba, muloqot va rivojlanish maydoni sifatida ko'radi.

Yangi O'zbekistonda turizm sohasini innovatsion rivojlantirish ilmiy maktabining asoschisi I.S. Tuxliyev o'z tadqiqot ishlarida "turizm bu turistlar tomonidan amalga oshiriluvchi, aniq belgilangan turistik maqsadlarga ega ommaviy sayohatlar turi bo'lib, turistning faoliyati va bunday sayohatlarni uyushtirish hamda amalga oshirish bo'yicha maxsus xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlardan iborat. Bunday maxsus xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlar faoliyati, avvalambor, turistik firmalar, mehmonxonalar va shu xizmatlar bilan bog'liq bo'lgan turli xil boshqa tarmoqlar tomonidan amalga oshiriladi", deya e'tirof etadi. Muallif ta'rifining boshida turizm aniq maqsadli, turistlar tomonidan amalga oshiriladigan va ommaviy harakat shakli sifatida ko'rsatiladi. Ya'ni, bu faqat bir shaxsning shaxsiy sayohati emas, balki turistik faoliyatning tashkil etilgan va yo'naltirilgan shakli ekanligini ifodalaydi.

I.S. Tuxliyev turizmga maqsadli, ommaviy, tashkil etilgan sayohatlar tizimi sifatida, turistik faoliyat va uni qo'llab-quvvatlovchi xizmat ko'rsatuvchi tarmoqlarning kompleks tizimi sifatida hamda turizmning infratuzilmaviy, iqtisodiy va tashkilotchilik mexanizmlariga asoslangan soha sifatida yondashadi. Bu ta'rif turizmni nafaqat inson harakati, balki bozor munosabatlari, xizmat ko'rsatish sifati va innovatsion infratuzilma bilan bog'liq iqtisodiy tizim sifatida tushunishga yordam beradi.

B.X. Turayev "Организационно-экономические механизмы регионального туризма" nomli monografiyasida turizm tushunchasini bizning mamlakatimizda anchadan buyon sport va sog'liqni mustahkamlash tushunchasi bilan birga idrok qilingani, ya'ni turizmni daromad keltiruvchi iqtisodiyotning tarmog'i sifatida qaralmaganligini ta'kidlaydi va bugungi sharoitda turizm nafaqat milliy iqtisodiyotning to'laqonli tarmoqlararo majmuasi bo'lishi lozim, balki ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotining salmoqli elementlaridan biri bo'lishi kerak, deb hisoblaydi.

B.Sh. Safarov nomzodlik dissertatsiyasida hozirgi paytda turizmga uch xil umumiy ta'rif berilayotganini qayd etadi. Birinchisi — tor ma'nodagi ta'rif bo'lib, unga binoan bu tushuncha turistik korxonalar faoliyati bilan chegaralanadi. Ikkinchisi — bir yoqlama iste'molchiga qaratilgan bo'lib, bu ta'rifga asosan turizm faoliyati doimiy istiqomat qilish joyidan tashqarida va ishlab chiqarish tashvishlaridan xoli holatda xizmat va tovarlarni iste'mol qilish jarayoni sifatida tushuniladi. Uchinchisiga ko'ra esa, turizm tushunchasi jamiyatda insonlarning istiqomat qilish joyidan tashqarida bo'sh vaqtini o'tkazishi va buning uchun zarur bo'lgan xizmat va tovarlar turlarini yaratish shartlari bilan bog'liq bo'lgan munosabatlar majmuasini ifodalaydi.

M.T. Alimovning doktorlik dissertatsiyasida "turizm — bu elementlari o'zaro poliyerarxik aloqalar va munosabatlar tizimi orqali bog'langan, pirovard natijalarga erishishda bevosita tashrif buyuruvchilarning ishtiroki bilan tavsiflanadigan, tarmoqlararo majmuaning ko'p qirrali funksional tuzilmasi negizida shakllanadigan hamda tashqi muhit o'zgarishiga yuqori ta'sirchanlikka ega bo'lgan ochiq murakkab ijtimoiy-iqtisodiy tizimdir", degan fikr berilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda iqtisodiy-ijtimoiy va geografik tahlil, tizimli va qiyosiy tahlil usullari, shuningdek, empirik tadqiqot usuli sifatida so'rovnoma (anketa) usuli qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kreativ turizm — bu faqat tomoshabin emas, balki faol qatnashchi sifatida mahalliy madaniyat, tarix, hunarmandchilik va zamonaviy innovatsiya jarayonlarida ishtirok etish imkonini beruvchi turizm turi hisoblanadi. Xususan, YUNESKO va Butunjahon turizm tashkiloti (UNWTO)ning ta'kidlashicha, kreativ turizm mahalliy jamoalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qilib, ularning madaniy merosini saqlab qolish hamda zamonaviy innovatsiyalar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Bu turizm turida mehmonlar nafaqat ko'rish, balki amaliy mashg'ulotlarda qatnashish, milliy taomlar tayyorlashni o'rganish, mahalliy hunarmandchilik buyumlarini yasashda ishtirok etish, milliy raqs yoki musiqa an'analariga qo'shilish kabi jarayonlarda qatnashish orqali boy madaniy tajribaga ega bo'ladilar.

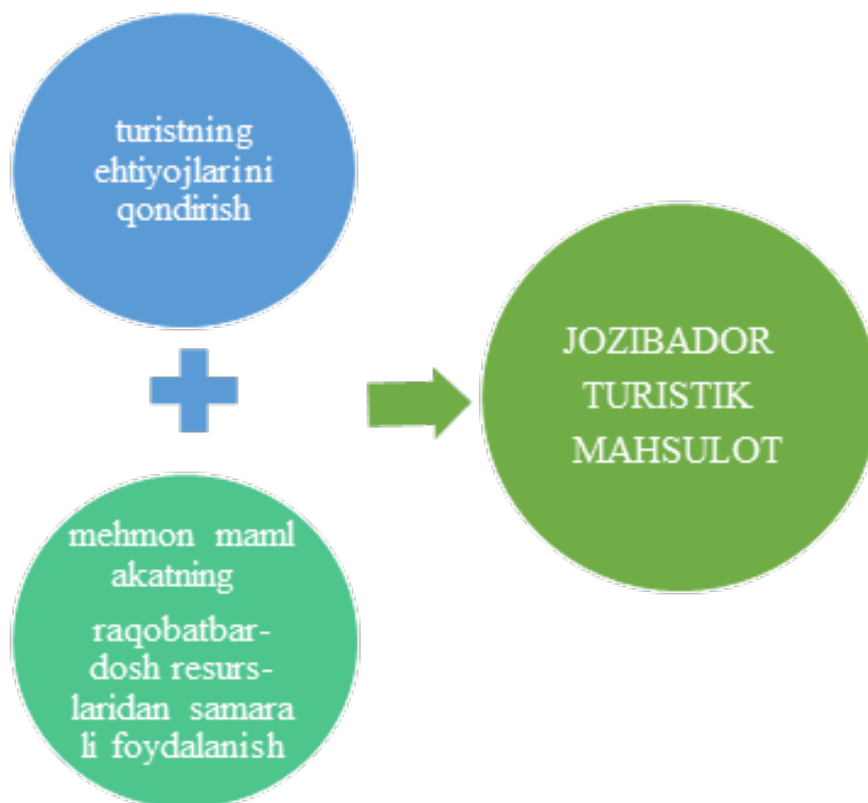
Kreativ turizmning afzalliklaridan biri — u turistlar uchun individual va shaxsiy tajribani yarata olishidadir. Bu esa, o'z navbatida, turistlarning hududga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularning qayta tashrif buyurish ehtimolini kuchaytiradi. Bundan tashqari, kreativ turizm mahalliy aholi ishtirokini ta'minlab, ular uchun yangi ish o'rinlari va daromad manbalarini yaratadi. Turizm bozorida raqobatbardoshlikni ta'minlashda kreativ turizm yo'nalishlarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega, chunki u zamonaviy talablarga javob beruvchi innovatsion xizmat va mahsulotlar taklifini yo'lga qo'yish imkoniyatini yaratadi.

Shu bois, ko'plab mamlakatlar, xususan, Yevropa va Osiyo davlatlari turizm siyosatlarida kreativ turizm dasturlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratishmoqda. Masalan, Fransiya, Yaponiya va Koreya kabi mamlakatlarda mahalliy madaniyat va hunarmandchilik an'analarini interaktiv ravishda taqdim etish, mahalliy jamoalar bilan hamkorlikda amalga oshirilayotgan "cultural immersion" dasturlari yuqori samara ko'rsatmoqda.

Shu tarzda, kreativ turizm nafaqat turistlar uchun o'ziga xos tajriba yaratish, balki turizm sohasining barqaror va innovatsion rivojlanishiga xizmat qiladigan muhim strategik yo'nalish sifatida namoyon bo'lmoqda.

Kreativ turizm atamasi ilk bor 2000-yillarda YUNESKO tomonidan ilgari surilgan bo'lib, u mahalliy aholi va turistlar o'rtasidagi interaktiv muloqotga asoslanadi.

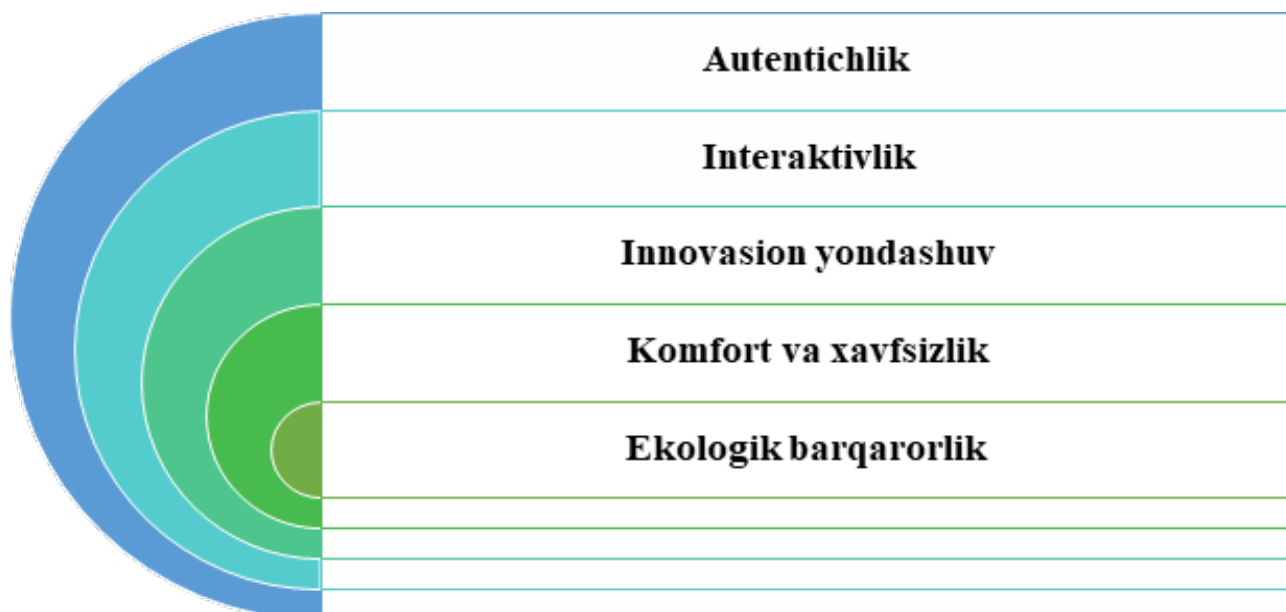
Turistik mahsulotning jozibadorligi ikki omilga bog'liq (1-rasm):

1-rasm. Jozibador turistik mahsulotni shakllantirish omillari

1-rasm ma'lumotlariga ko'ra, turistik mahsulotlarning jozibadorligi turistning ehtiyojlarini qondirish (emotsiya, madaniy tajriba, vaqtdan mazmunli foydalanish) va mehmon mamlakatning raqobatbardosh resurslaridan samarali foydalanish kabi ikki omilning uyg'unligiga bog'liq.

Xorijiy turistlarning ehtiyojlari va ularning bozor segmentatsiyasi tahlillariga ko'ra, xorijiy turistlarning kreativ mahsulotga qo'yadigan asosiy talablari (2-rasm):

2-rasm. Xorijiy turistlarning kreativ mahsulotga qo'yadigan asosiy talablari

Turizm korxonalari faoliyatidagi eng muhim bosqichlardan biri — yangi turistik mahsulot yaratish va uni bozorga olib chiqish hisoblanadi. Chunki mavjud mahsulot vaqt o'tishi bilan qadrsizlanadi va unga bo'lgan talab kamayadi. Shuning uchun uning o'rmini bozorda yetakchilikni saqlab qolishga yordam beradigan yangi mahsulot egallashi kerak.

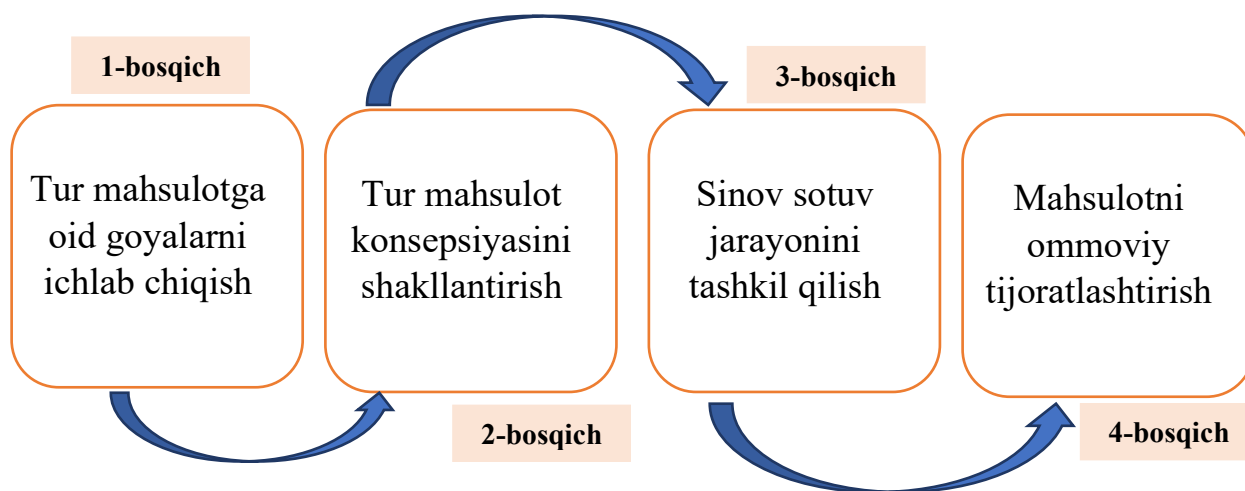
Turistik mahsulotni ishlab chiqish va turlarni shakllantirish, asosiy va qo'shimcha xizmatlarni ko'rsatish — bularning barchasi turistik xizmat ko'rsatish texnologiyasini tashkil qiladi. Bu esa, o'z navbatida, turistik ehtiyojlarni qondirishga qaratilgan aniq xizmat turini yaratish jarayonidir. Turlarni va mahsulotni ishlab chiqish jarayoni turoperatorlar tomonidan amalga oshiriladi. Turistik mahsulot qanchalik jozibador bo'lsa, u shunchalik turistik korxonaning daromadliliigi va barqarorligini ta'minlaydi.

Jozibador turistik mahsulot yaratish har qanday marketing strategiyasini amalga oshirishdagi asosiy omil hisoblanadi. Bu jarayon turizm korxonasidagi ishlab chiqarish bilan bog'liq faoliyatga bevosita ta'sir etadi. Mahsulot siyosati esa ishlab chiqarish va sotuv jarayonlari o'rtasida mutanosib va o'ylangan qarorlarni qabul qilishni talab qiladi.

Turistik mahsulot yaratish jarayoni uning iste'molchi uchun qadri, xususiyatlari va eng jozibali tomonlarini aniqlashdan boshlanadi.

Turizm sohasida turistik mahsulotni shakllantirish va undan foydalanish jarayonlari bir-biridan mustaqil ravishda amalga oshiriladi. Turistik firmadan turistik mahsulot sotib olgan mijoz uning haqini sayohati davomida xizmatlardan foydalanish orqali "to'laydi".

Yangi yo'nalishlardagi turistik mahsulotni yaratish quyidagi bosqichlar orqali amalga oshiriladi (3-rasm):

3-rasm. Yangi yo'nalishlardagi turistik mahsulotini yaratishning asosiy bosqichlari

Tur mahsulotga oid g'oyalarni ishlab chiqish bosqichida turistik mahsulotning sifat va miqdor jihatdan imkoniyatlari tahlil qilinadi. Bunda turistik bozordagi talab, moda, iste'molchi afzalliklari muntazam ravishda o'rganilib, ulardagi o'zgarishlarga mos ravishda ish yuritiladi.

Tur mahsulot konsepsiyasini shakllantirish bosqichida turistik mahsulotni yaratish uchun uning maqsadli bozordagi talablarga, moddiy-texnikaviy va moliyaviy imkoniyatlarga mos jihatlari aniqlanadi. Masalan, sayohat yo'nalishi, dastur, turizm turi, xizmatlar to'plami va ularning darajasi belgilab olinadi.

Sinov sotuv jarayonini tashkil etish bosqichida yaratilgan turistik mahsulot kichik partiyada bozorda taklif etilib, uning omma orasidagi qabul qilinishi, jozibadorligi va mavjud kamchiliklari aniqlanadi.

Mahsulotni ommaviy tijoratlashtirish bosqichida esa turistik mahsulotning bozorda keng miqyosda sotuvi tashkil etiladi.

Turistik mahsulotni yaratish — bu bir nechta bosqichlardan iborat bo'lgan murakkab va tizimli jarayon bo'lib, u chuqur tahlil hamda aniq shartlar asosida amalga oshiriladi:

- bozordagi holatni o'rganish va turli turdagi turistik mahsulotlarga nisbatan iste'molchi ehtiyojini aniqlash maqsadida marketing tadqiqotlarini olib borish;
- turistik mahsulotning turlari, shakllari va unga kiruvchi elementlarni tahlil qilish, shuningdek, uni ishlab chiqish va bozorga chiqarish uchun zarur bo'lgan haqiqiy xarajatlarni baholash;
- turistik mahsulotni ishlab chiqishning iqtisodiy jihatdan maqsadga muvofiqligini tahlil qilish, bunda undan keladigan daromad va ehtimoliy xarajatlar asos qilib olinadi;
- bozor, talab va taklifni chuqur tahlil qilish asosida turistik mahsulotlarni ishlab chiqish hamda uning iqtisodiy samaradorligi va narx siyosati yuzasidan asosli hisob-kitoblar tayyorlash;
- yaratilgan turistik xizmat va mahsulotni tajriba tarzida baholash, ya'ni sinov turlarini amalga oshirish, mahsulotni taqdim etish va reklama faoliyatini olib borish, shuningdek, olingan natijalarni tahlil qilish.

Bugungi globallashuv va raqobat sharoitida turizm sohasidagi muvaffaqiyat turizm mahsulotlarining nafaqat standart, balki kreativ va jozibador yo'nalishda shakllantirilishiga bevosita bog'liq. Xorijiy turistlar ehtiyojlari va qiziqishlarini qondirish, ularga boy madaniy, tarixiy va zamonaviy taassurotlar ulashish maqsadida kreativ turizm mahsulotlarini yaratish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Kreativ turizm — bu sayyohlarni faol ishtirokka jalb qiluvchi, mahalliy madaniyat, hunarmandchilik, gastronomiya, san'at va innovatsiyalarga asoslangan turizm turidir. Bu yondashuv an'anaviy "tomoshabin" turizmdan farqli ravishda turistni jarayonning markaziga qo'yadi va unga shaxsiy tajriba orttirish imkonini beradi. Masalan, turistlar o'zlari keramika buyumlari yasashda, milliy taom tayyorlashda yoki xalq o'yinlarida ishtirok etishlari mumkin.

Jozibadorlikni oshirishda turizm mahsulotining tuzilishi, dizayn konsepsiyasi, uning raqamli muhitdagi taqdimoti, vizual va emotsional ta'sirchanlik darajasi muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Zero, zamonaviy turistlar ma'lumotni tezkor qabul qilish, interaktiv va estetik jihatdan boy tajribaga ega bo'lishni kutadilar. Shu sababli turizm mahsulotini ishlab chiqishda faqat xizmat mazmuniga emas, balki uning taqdim etish uslubiga ham jiddiy e'tibor qaratish talab etiladi. Mahsulot turistda ijobiy psixologik taassurot qoldirishi, qiziqish uyg'otishi va aloqadorlik hissini shakllantirishi lozim.

Turizm mahsuloti o'z ichiga nafaqat ma'lum bir marshrut yoki tadbirni, balki mahalliy madaniyatni aks ettiruvchi elementlarni — an'analar, til, me'morchilik, milliy liboslar va hunarmandchilik namunalarini ham qamrab olishi kerak. Bu esa mahsulotga asllik va originallik bag'ishlab, uni boshqa hududlar taklifidan ajratib turadi. Shuningdek, kreativlik va interaktivlik komponentlari, ya'ni turistning faol ishtirokini rag'batlantiruvchi tajribaviy elementlar jozibadorlikni sezilarli darajada oshiradi.

Bundan tashqari, raqamli platformalarda (veb-saytlar, mobil ilovalar, AR/VR vositalari) mahsulotning zamonaviy, o'ziga tortadigan va vizual jihatdan jozibali formatda taqdim etilishi xorijiy turistlarni jalb qilishda hal qiluvchi omilga aylanmoqda. Innovatsion texnologiyalar orqali mahsulotning targ'iboti va sotuvi yangi bosqichga ko'tarilib, foydalanuvchi bilan muloqot individuallashtiriladi, bu esa ularning qoniqish darajasini oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, jozibador turizm mahsulotini yaratish jarayonida uning vizual-estetik sifati, madaniy aslligi va interaktiv xususiyatlari o'zaro uyg'un holda namoyon bo'lishi turistik xizmatlarning xalqaro bozorda raqobatbardoshligini ta'minlovchi asosiy omillardandir. Shu nuqtayi nazardan, xorijiy turistlar uchun quyidagi yo'nalishlarda mahsulotlar shakllantirilishi maqsadga muvofiq:

- interaktiv madaniy master-klasslar — milliy raqslar, hunarmandchilik va san'at turlarida ishtirok etish;
- tematik gastronomik turlar — mahalliy oshxona sirlarini o'rganish va degustatsiya tadbirlari;
- qishloq turizmi asosidagi kreativ turlar — mahalliy aholi turmush tarzida ishtirok etish, ekologik fermalarda faoliyat olib borish;
- festival va tadbirlar — hududiy xususiyatlarga asoslangan kreativ va milliy festivallarni xalqaro miqyosda tashkil etish.

Kreativ turizm mahsulotlarini shakllantirishda innovatsion yondashuvlar, jumladan, AR/VR texnologiyalaridan foydalanish, raqamli kontent yaratish, mobil ilovalar orqali navigatsiya va bron qilish imkoniyatlari turistlarga

qulaylik yaratib, ularning qoniqish darajasini oshiradi. Bunday mahsulotlar orqali nafaqat xizmat ko'rsatish, balki mamlakatning madaniy brendi va turistik imidji ham mustahkamlanadi.

Xorijiy turistlar uchun kreativ va jozibador turizm mahsulotlarini shakllantirish jarayoni — bu bosqichma-bosqich amalga oshiriladigan, innovatsion yondashuvni talab qiluvchi murakkab va tahliliy jarayondir. U quyidagi muhim yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- marketing tadqiqotlari asosida xorijiy turistlarning ehtiyoj va qiziqishlarini aniqlash;
- turizm mahsulotining mazmun-mohiyatini belgilash va uni kreativ yondashuv asosida shakllantirish;
- mahsulotning iqtisodiy samaradorligini baholash;
- bozordagi mavjud takliflar bilan taqqoslash orqali raqobatbardosh yechimlar ishlab chiqish;
- sinov asosida joriy etish, ya'ni pilot turlarni tashkil etish va mijoz fikrlarini (feedback) yig'ish.

Shunday qilib, xorijiy turistlar uchun kreativ va jozibador turizm mahsulotlarini shakllantirish nafaqat iqtisodiy foyda manbai, balki milliy madaniyatni xalqaro maydonda targ'ib qilishning samarali vositasidir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston hududlarida turizm sohasini diversifikatsiya qilish, hududiy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va xalqaro raqobatbardoshlikni oshirish bugungi kunda strategik ahamiyatga ega vazifalardan biridir. Aynan kreativ turizm turizmning innovatsion yo'nalishi sifatida hududlarning mavjud madaniy merosini zamonaviy ijodiy faoliyat bilan uyg'unlashtirish, mahalliy aholi ishtirokini kuchaytirish va qo'shimcha qiymatga ega mahsulotlar yaratish imkonini beradi. Shu bois, hududlarning kreativ turizmga ixtisoslashuv darajasini kompleks baholash va rivojlantirish omillarini tizimlashtirish nazariy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

Amaldagi tadqiqotlar va xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, kreativ turizmning samarali rivojlanishi institutsional muhit, infratuzilma, jamoa ishtirokchilari, raqamli texnologiyalar, klasterlashuv va barqarorlik kabi ko'p omillarning o'zaro bog'liq hamkorligiga tayanadi. Biroq ushbu omillarning har biri alohida o'rganilgan bo'lib, ularning integratsiyalashgan holda yagona tizim sifatida tahlil qilinishi yetarli darajada yoritilmagan. Shu sababli, hududlarning kreativ turizmga ixtisoslashuvi darajasini oshiruvchi omillarni bir butun model sifatida shakllantirish fan uchun ham, amaliyot uchun ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, kreativ turizm mahalliy aholi uchun yangi daromad manbalari, ijodiy faoliyat uchun maydon, yoshlar va xunarmandlar uchun startap imkoniyatlari yaratishi bilan ahamiyatlidir. Hududlar o'rtasida raqobat kuchayib borayotgan sharoitda kreativ turizm bo'yicha ixtisoslashuv darajasini aniqlash, tarmoqni rivojlantirish strategiyasini ishlab chiqish va amaliyotga tatbiq etish uchun tizimlashgan modelning mavjudligi nafaqat zarur, balki strategik talab sifatida maydonga chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Азар, В.И., & Туманов, С.Ю. (1998). Экономика туристского рынка. Москва: ИПКГ. – 239 с.
2. Кабушкин, Н.И. (2004). Менеджмент туризма: учебник (4-е изд., стереотип.). Минск: Новое знание. – 409 с.
3. Tuxliyev, I.S., va boshqalar. (2021). Turizm: nazariya va amaliyot (darslik). Toshkent: Fan va texnologiyalar.
4. Тураев, Б.Х. (2009). Организационно-экономические механизмы регионального туризма. Ташкент: Фан АН РУз. – С. 7.
5. Safarov, B.Sh. (2011). Mintaqaviy turizm xizmat bozori iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (iqtisod fanlari nomzodi dissertatsiyasi). – 21 b.
6. Alimova, M.T. (2017). Hududiy turizm bozorining rivojlanish xususiyatlari va tendensiyalari (Samarqand viloyati misolida) (iqtisod fanlari doktori dissertatsiyasi).

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100